

Странични дейности в горите

ЮЗДП – Благоевград, развива възможности за допълнителни приходи

Информационният център на ДГС – Рилски манастир, до екопътеката към природната забележителност „Стобски пирамиди“

Наред с основните си задачи, насочени към устойчивото стопанисване и поддържането на разнообразието на екосистемите, опазването на биологичното разнообразие и горските ресурси в горите – държавна собственост, Югозападното държавно предприятие – Благоевград, развива голям обем странични дейности. От години някои от държавните горски стопанства реализират приходи от производство на плодове, зеленчуци и декоративни растения, от туристически услуги, спортен риболов и други. За перспективите и успехите, постигнати в тази дейност, разговаряхме с инж. Димитър Димитров – началник-отдел „Иновации и странични дейности“ в ЮЗДП – Благоевград. Посетихме и част от обектите, които избрахме с помощта му.

ЮЗДП – Благоевград, стопанисва горските територии, попадащи в границите на 8 административни области – Благоевград, Кюстендил, Перник, София и София град, и в стопанствата от Ловешка, Пазарджишка и Пловдивска област. В териториалния обхват на Предприятието са планините Витоша, Рила, Пирин, Славянка, части от Стара планина, Средна гора и Югозападните Родопи, Осогово-Беласишката планинска редица, западната част на Краищенско-Средногорската област, долините на реките Места и Струма и част от поречието на Искър и притоците им. Климатът и почвените условия са с континентални и средиземноморски черти.

В ДЛС „Кричим“ се намира модерна оранжерия, в която се отглеждат и успешно се реализират над 300 вида различни цъфтящи, декоративни и екзотични видове цветя и храсти. Реколтата от **ореховата градина** е търсена и ежегодно се реализира на вътрешния пазар.

На територията на ДГС – Рилски манастир, е разположен горският разсадник „Герена“ с площ 35 декара. Тук наред с фиданките червен дъб, бял и черен

▲ Ягодовата градина в разсадник „Герена“ в ДГС – Рилски манастир

▲ Невена Добринова се грижи за ягодиовите насаждения

Инж. Никола Ангелов – главен лесничей на ДГС – Самоков, в насаждението с американска боровинка

▲ Американска боровинка

бор под акациите и с грижите на петима служители расте **ягодова градина**. Невена Добринова, която работи в разсадника от 28 години, разказва, че когато заетостта им позволява, с колегите ѝ успяват да отгледат и есенна реколта. Заедно с интереса на хората от околността към вкусния плод нараства и засадената площ, а и приходите от реализацията на ягодите. През 2021 г. плодовете са се отглеждали на 6 дка, а днес площта надхвърля 15 дка, като продукцията се реализира на 100 %. В разсадника се отглеждат и декоративни дървесни видове – кипарис, туя, лъжекипарис и сребрист смърч.

През 2022 г. в разсадник „Лаго“ на ДГС – Самоков, е създадена плантация от **американска боровинка** с площ 40 декара. Проект предвижда съществуваща промишлена сграда в двора на Стопанството да бъде преустроена и пригодена за предприятие (цех) за съхраняване, преупаковане и преработка на плодове и зеленчуци. Областната дирекция по безопасност на храните е издала положително становище, проектът е съгласуван с всички институции и има разрешение за строеж от 2024 година. Директорът на ДГС – Самоков, инж. Александър Кроснев разказва, че миналата година насажденията са пострадали от гъбен патоген и половината от тях са изсъхнали. От културите, с които се е попълвало впоследствие, прихващането е било много успешно – използвани са фиданки, внос от Холандия. В горещия сезон насажденията са поливани постоянно, като системата черпи вода от течащата наблизо река Искър. Продукцията ще бъде продавана на свободния пазар, докато заработи цехът. Намерението е да се засадят и овощни дръвчета, но с условие – за устойчив сорт, вероятно ябълка, който издържа на температурна разлика от 60 градуса. През зимата градусите в района падат до -30°C, а през лятото надхвърлят 30°C. В разсадника се произвеждат и фиданки за собствени нужди за залесяване – смърч, бял бор, ела. Отделена е площ и

за 5000 елови и смърчови фиданки за коледни дръвчета.

Югозападното държавно предприятие има **малинови плантации** на територията на Държавните горски стопанства в Белово (2 дка), Етрополе (2 дка) и Дупница (3.5 дка) с тенденция за увеличаване на заетите площи. В ДГС – Пирдоп, отглеждат червена боровинка на 1.2 декара.

От години ДГС – Брезник, е известно със своята **ябълкова овощна градина** на 6.6 дка със сортовете „Флорина“ и „Мел Роуз“.

Производството на **арония** е съсредоточено в Държавните горски стопанства – Благоевград (1.2 дка), Пирдоп (4 дка), Невестино (8 дка) и Якоруда (12 дка). След преработката ѝ на ишлема ЮЗДП предлага на пазара 100 % натурален сок от арония. Съвместно с винарска

изба „Логодаж“ се произвежда вино от арония и от грозде – сорт „Каберне Совиньон“.

На територията на ДГС – Разлог, се намира помещението за разполагане на инсталация за производство на **етерични масла**, като Стопанството вече притежава виза за проектиране и проект за изграждането ѝ. Ще се произвежда основно борово масло.

Производството на **фуражни култури** като странична дейност е предназначено за задоволяване на нуждите на държавните ловни стопанства от концентриран фураж. Преди няколко години Предприятието отделяше за закупуването на фуражи 300 000, понякога и 500 000 лева. От 2021 г. ЮЗДП – Благоевград, си постави за цел фуражът да бъде изцяло собствено производство. От миналата година нуждите на ловните стопанства от фураж се задоволяват напълно от собствена продукция и не се провеждат процедури за външни доставки.

В ДГС – Симитли, на 32 дка се произвежда разсад от цвекло за нуждите на другите стопанства, които доотглеждат културата. В ДГС – Петрич, фураж се отглежда на 21 дка, от които 11 дка люцерна и 10 дка тревни площи. На територията на ДГС – Белово, расте люцерна на 18 дка и цвекло на 6.8 декара. В ДГС – гр. Елин Пелин, служителите се грижат за 35 дка люцерна, 5 дка тревни смеси и 3 дка цвекло. В ДГС – Катунци, отглеждат 8 дка цвекло, в ДЛС „Кричим“ продукцията е люцерна, слама, сено, тревни смеси и цвекло, в ДГС – гр. Сандански, на 80 дка расте люцерна.

Във всички площи за отглеждане на фуражи е изградена поливна инсталация, като помпите в някои от тях се захранват от изградена за целта фотоволтаична инсталация. Водата за поливане е от регистрирани водоземни съоръжения от подземни води.

Декоративни видове. От 2022 г. Предприятието целенасочено увеличава заетите площи с иглолистни и широколистни местни и екзотични декоративни

В ДГС – Якоруда, отглеждат арония

На територията на ДГС – Пирдоп, се развива производството на червена боровинка

видове като люляци, декоративна и японска дюля, цеанотус, клетра, кучи дрян, лейландски кипарис, дойция, жълтуга, филаделфус, потентила, спиреа, снежноплодник, вайгела и други. В отглеждането им участват Държавните горски стопанства в Белово, Дупница, Брезник, гр. Елин Пелин, Етрополе и гр. Гоце Делчев.

Туристически услуги. До Благоевград, в м. Бодрост, в близост до ски зона „Картала“, се намира вила „Добро поле“, стопанисвана от ДГС – Благоевград, която може да приеме 28 души. Тя разполага с 13 стаи, апартамент, заседателна зала и ресторант с камина и е прекрасно място за семейни тържества, конференции, фирмени обучения и други. Предстои да бъде завършено изграждането на модерен СПА център със сауна и парна баня.

ДЛС „Кричим“ предлага индивидуални и групови посещения на

единствения по рода си у нас парк, в който са запазени уникални за страната ни дървесни и храстови видове, царския ловен дворец с автентично обзавеждане от времето на княз Фердинанд, бункер и къщата на Келер. Мястото е красив фон за провеждането на културни събития и образователни програми, творчески работилници, представянето на изложби, за ритуали по сключване на граждански брак

функционират четири фотоволтаични инсталации по 30 kW за производство на електрическа енергия за собствени нужди и продажба – в Държавните горски стопанства в гр. Сандански, Кресна, Самоков и Разлог. На Предприятието предстои реализирането на одобрен проект за изграждане на електроцентраля за производство на електроенергия от възобновяеми източници с мощност от 285 kW до края на 2026 г.,

и фотосесии на открито. За свободна продажба са предназначени изработените от природни материали сувенири. На езерото в Стопанството се провеждат състезания по спортен риболов на пъстърва, шаран, толстолоб, щука и кефал.

ДГС – Рилски манастир, изгради и стопанисва информационен център и екопътека до природната забележителност „Стобски пирамиди“, посещавана ежегодно от хиляди туристи.

Фотоволтаични инсталации за производство на електроенергия. В Предприятието

СПА центърът до вила „Добро поле“

която ще бъде разположена в обхвата на дейност на ДГС – Кресна. Произведената енергия ще се предлага изцяло на свободния енергиен пазар.

От 2023 г. на територията на ДГС – Кресна, функционира **цех за преработка на обла иглолистна и широколистна дървесина** с капацитет 4000 – 5000 м³ годишно. Поточната линия е оборудвана с машини и съоръжения за производство на сурови и просушени дъски, греди, дюшеме, сачак и други. На този етап продукцията се реализира на вътрешния пазар и в Гърция.

ЮЗДП – Благоевград, завоюва водеща позиция с представянето и реализирането на иновативни решения в горския сектор. Едно от тях е **проект за парк**, в който децата ще могат да учат интересни факти за природата, като се докоснат до нея с всичките си сетива. Чрез занимателни игри горските педагози ще помагат на децата да опознават професията на лесовъда, света на флората и фауната у нас, растителните видове и измененията, причинени от климатичните промени. Ще имат възможност да разберат как се залесява, какво се случва с отпадъците – резултат от човешката дейност, и в периода им на разпад. В специален сектор, посветен на опазването на горите от пожари, ще бъдат

Въглеродните кредити дават още възможности

Особено интересно за екипа ни бе да научим, че сред бъдещите планове на Югозападното държавно предприятие е работата за т.нар. въглеродни кредити. Успешното абсорбиране на въглерод в измерими количества дава възможност за продаването му срещу „въглеродни кредити“. Един тон въглероден диоксид е равен на един кредит. Някои борси дават 200 и повече долара за 1 кредит. За условията на страната ни са възможни няколко начина за натрупване на въглеродни емисии и калкулирането им: производство на тор и органика, които се внасят в почвата; производство на биочар – дървени въглища (стар метод, използван в амазонските джунгли от местните жители, които обогатявали почвата си, защото била бедна на органика заради бързия кръговрат на веществата); създаване на нови и млади бързорастящи гори. Такива практики са известни в Европа при частното стопанисване на горите.

Инж. Димитър Димитров споделя: „Приложимите технологии за производство на „въглеродни кредити“ в ЮЗДП са залесяване, развитие на биоразнообразие, производство на биовъглен и други. Наличието на въглеродни кредити би довело до редица ползи за Предприятието като алтернативни парични потоци, лидерско място в борбата с климатичните промени, международно признание, възможност за участие в научноизследователски разработки, възможност за участие във финансиращи програми на ЕС за борба с климатичните промени“.

представяни проблемите, които произтичат от тях.

Проектът ще се реализира на площ 45 дка на територията на Държавен горски разсадник „Локорско“, на ДГС – София. Предвижда се строителството в него да е

без промяна на предназначението и да е изпълнено изцяло с естествени материали. По чакълирани алеи посетителите ще преминават покрай образователни къщички. Всяка къщичка ще представя животно или птица с характерните

за тях звуци, за мечката е предвидена изкуствена пещера – бърлога. Децата ще разполагат със зелен лабиринт, батут, беседка, зони за фризби, катерене, пикник и други. В непосредствена близост е оранжерията за доотглеждане на фиданки, където посетителите могат да се запознаят с процеса на производство на контейнерни фиданки. Проектът включва паркинг за 110 коли и няколко автобуса.

Предстои проектът да бъде представен пред всички заинтересовани институции.

Женя СТОИЛОВА

Снимки: Йордан ДАМЯНОВ
и архив на ЮЗДП –
Благоевград

ДГС – Кресна, разполага с наземна фотоволтаична инсталация